

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**Україна
в Центрально-Східній
Європі**

Випуск 9–10

Київ-2010

Затверджено до друку
вченою радою Інституту історії України НАН України
23 листопада 2010 р., протокол № 10

Тексти подаються в авторській редакції

Оригінал-макет підготувала
Любов Зубець

Тексти до друку підготувала
Таміла Лащенко

Україна в Центрально-Східній Європі. — Вип. 9–10. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2010. — 380 с.

У наукових розвідках, вміщених на сторінках пропонованого читацькому загалу видання, розглядаються маловивчені питання вітчизняної історії з найдавніших часів до кінця XVIII ст., які висвітлюються в контексті взаємовпливів європейського та османсько-кримського цивілізаційних процесів. Зацікавлений читач знайде у них відповіді на ціле коло проблем, що досліджуються вперше або по новому оцінюються з позицій сучасної історичної науки.

Для науковців, викладачів, усіх, хто цікавиться історією України, Малої Азії та Центрально-Східної Європи.

**Свідоцтво про державну реєстрацію
Друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 17290-6060ПР**

© Інститут історії України
НАНУ, 2010

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE

**Ukraine
in East-Central
Europe**

Volume 9-10

Kyiv-2010

Ukraine in East-Central Europe. — Vol. 9–10. — K.: Institute of History of Ukraine NAS of Ukraine, 2010. — 380 p.

In scientific works, placed on the pages of the proposed edition to readers, are treated little studied questions of national history from the early times till the end of XVIII century, which are covered in the context of mutual influences of European and Ottoman Crimean civilizational processes. An interested reader will find answers to a whole range of problems, that are investigated for the first time or a new estimation from the perspective of present-day historical science.

For scientists, teachers, and everyone who are interested in the history of Ukraine Asia Minor, and East-Central Europe.

Редакційна колегія:

Валерій Смолій, доктор історичних наук, академік НАН України, Інститут історії України НАН України (відповідальний редактор)

В'ячеслав Станіславський, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України (заступник відповідального редактора)

Тарас Чухліб, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України (заступник відповідального редактора)

Валентина Матях, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України (відповідальний секретар)

Борис Черкас, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України

Редакційна рада:

Мар'ян Бендза, доктор габілітований, професор Християнської теологічної академії

Віктор Брехуненко, доктор історичних наук, завідувач відділу Інституту української історіографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України

Олександр Головка, доктор історичних наук, Апарат Верховної Ради України

Олександр Гуржій, доктор історичних наук, Інститут історії України НАН України

Юрій Мицик, доктор історичних наук, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Олександр Моця, доктор історичних наук, член-кореспондент НАН України, Інститут археології НАН України

Петро Сас, доктор історичних наук, Інститут історії України НАН України

Валерій Степанков, доктор історичних наук, Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет

Тереза Хінчевська-Генель, доктор габілітований, Інститут історії Польської академії наук

З М І С Т

I. ІСТОРІЯ

Черкас Борис

Похід хана Джанібека на Правобережну Україну 1352 р. 13

Срібняк Ігор

Яничарський корпус османської армії (1362 р. — кінець XVI ст.) 26

Григор'єва Тетяна

Укладення миру після Хотинської війни (1620–1621 рр.):
спроба переоцінки досягнутих домовленостей 42

Сас Петро

Бій біля острова Тендра під час Хотинської війни між Османською імперією
та Річчю Посполитою 60

Гурбик Андрій

Дипломатична місія А. Ждановича 1650 р. до Стамбула
в контексті набуття Україною османського протекторату 66

Чухліб Тарас

«Цісар Турецький дозволяє Козацькому Війську та його державі плавати
по Чорному морю...»: політичні відносини українських гетьманів
з султаном Мегмедом IV Авджи 93

Станіславський В'ячеслав

Кримське посольство до Стамбула восени 1706 р. 136

Кочегаров Кирилл

Роль Івана Мазепи в русско-турецьких отношениях первой половины 1708 г.:
поездка Згуры Стилевича к сераскеру Юсуфу-паше 152

Грибовский Владислав, Сень Дмитрій

Фронтірні еліти і проблема стабілізації границ Російської
і Османської імперій в першій треті XVIII в.: діяльність кубанського
сераскера Бахты-Гирея 193

Андрєєва Світлана

Діяльність перекладачів Колегії іноземних справ Російської імперії
на південних кордонах Запорозьких Вольностей в часи Нової Січі 227

Бачинська Олена

Турецьке та татарське населення Буджака: походження, шляхи міграцій, демографія, зовнішність (90-ті рр. XVIII — початок XIX ст.) 238

II. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Пилипенко Володимир

Уявна війна з реальним ворогом: плани збройного протистояння з Османською імперією у публіцистиці Речі Посполитої середини XVI — середини XVII ст. 249

Галенко Олександр

Східна Європа 1704–1709 рр. у висвітленні османської хроніки Мегмеда Рашида 263

Безпалько Владислав

Датування кримсько-литовських посольських документів 1506–1507 рр. книги записів № 7 Литовської Метрики 296

Мустахимов Ільяс, Сень Дмитрій

Три османських документа XVII в. о ранній історії донських казаків 307

Мицик Юрій

З джерел до історії Османської імперії та Кримського ханства XVI — першої половини XVIII ст. 327

III. ОГЛЯДИ ТА БІБЛІОГРАФІЯ

Кононенко Василь

Мусульманська Європа очима західноєвропейських подорожників: [Огляд: Вулф Л. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва. — К.: Часопис «Критика»; 2009. — 591 с.; Калашников В.М. Україна очима іноземців: англомовні мемуари, записки, щоденники XVII — першої половини XIX століття (переклад тексту з коментарем): хрестоматія. — Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2008. — 312 с.] 363

Бібліографічний покажчик публікацій збірника (випуски 1–10) / Укл. В'ячеслав Станіславський 366

CONTENTS

I. HISTORY

Cherkas Borys

The Campaign of Khan Dzhanibek on the Right-Bank Ukraine in 1352 13

Sribniak Viacheslav

The janissaries' division of the Ottoman army (1362 — the end of 16th century):
Organization, structure, the officers 26

Hryhorieva Tetiana

The peacemaking procedure after the Khotyn War (1620–1621):
An attempt of reconsideration 42

Sas Petro

The battle near the island Tendra during the Khotyn War between the Ottoman Empire
and the Polish-Lithuanian Commonwealth 60

Hurbyk Andrii

The diplomatic mission of A. Zhdanovych in 1650 to Istanbul in the context
of attaining by Ukraine the Ottoman protectorate 66

Chukhlib Taras

«Turkish emperor allows to Cossack Army and its country to sail the Black Sea...»:
Political relations of Ukrainian hetmans with sultan Mehmed IV Avci 93

Stanislavsky Viacheslav

The Crimean embassy to Istanbul in Autumn of 1706 136

Kocheharov Kirill

The role of Ivan Mazepa in Russo-Turkish relations in the first half of 1708:
A visit of Zghura Stilevich to serasker Yusuf Pasha 152

Hribovskii Vladislav, Sen Dmitrii

The Frontier elites and the problem of regulation the Russian and the Ottoman
borders in the first third of XVIII century: The activity of Kuban serasker
Bakhty-Giray 193

Andrieieva Svitlana

The activity of College of Foreign Affairs' translators of the Russian Empire
on the southern borders of Zaporozhian Liberties during the New Sich 227

Bachynska Olena

The Turkish and Tatar population of Budjak: Origin, ways of migration, demography, appearance (the 90th of XVIII — the early XIX cc.) 238

II. HISTORIOGRAPHY AND SOURCE STUDIES

Pylypenko Volodymyr

The imaginary war with the real enemy: Plans for armed confrontation with the Ottoman Empire in the journalism of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the middle XVI — the middle XVII cc. 249

Halenko Oleksandr

Eastern Europe in 1704–1709 by the covering of Mehmed Rashid' Ottoman chronicle 263

Bezpalko Vladyslav

Dating of the Crimean-Lithuanian ambassadorial documents in 1506–1507 from the Record book No. 7 of Lithuanian Metric 296

Mustakimov Ilias, Sen Dmitrii

Three Ottoman documents of the XVII c. about the early history of the Don Cossacks 307

Mytsyk Yurii

From the sources to the history of the Ottoman Empire and the Crimean Khanate of the XVI — the first half of XVIII cc. 327

III. REVIEWS AND BIBLIOGRAPHY

Kononenko Vasyl

The Muslim Europe in the perspective of West European travelers: Wolf L. Vynaidennia Skhidnoi Yevropy: Mapa tsyvilizatsii u svidomosti epokhy Prosvitnytstva. — K.: «Chasopys Krytyka», 2009. — 591 s; Kalashnykov V.M. Ukraina ochyma inozemtsiv: anhlomovni memuary, zapysky, shchodennyky XVII — pershoi polovyny XIX stolittia (pereklad tekstu z komentarem): Khrestomatia. — D.: Vyd-vo Dnipropetr. Nats. Un-tu, 2008. — 312 s. 363

Stanislavsky Viacheslav

The bibliographical index to Volumes I–X 366